

Оновлюючи педагогічні технології

Факел

Про роботу Київського Будинку вчителя, спрямовану на розповсюдження передового досвіду, новітніх педагогічних технологій

Мабуть, усі кияни знають цю величину й ошатну будівлю з прозорим, сяючим куполом, дуже схожу на палац, на славній старовинній Володимирській вулиці. Це – Будинок учителя, близький сусід і однодумець Шевченкового музею, Національного університету ім. Т.Г. Шевченка і Національної Академії наук України. Тут же розміщені Педагогічний музей, Національна освітянська бібліотека України.

Сюди йдуть освітяни, батьки, діти, гості міста за порухом душі, серця, просто з вулиці. Бо тут зосередження педагогічної думки, передового досвіду, нетрадиційних підходів до навчання і виховання.

Будинок учителя сьогодні відомий в столиці України та далеко за її межами як освітньо-культурний заклад, який веде повсякденну, копітку роботу, спрямовану на підвищення фахового рівня вчителя, розширення та

оновлення його методичного стану, способів педагогічного впливу.

Нема в світі більш гуманної і відповідальної професії, ніж педагог. У його руках найкоштовніша цінність – Людина! Не випадково його називають у нас високим іменем «народний».

Учитель закінчується тоді, коли зупиняється в навчанні. Життя змінюється, треба не відставати від нього. Будинок учителя покликаний

допомогти освітянам у цьому, поширити серед них такі педагогічні технології, які б відповідали вимогам сучасного навчально-виховного процесу.

...Коли в 1982 р. після довгих очікувань музей Леніна перевели в спеціально збудоване для нього нове приміщення, а в звільнене — Будинок вчителя, то з'явилися можливості для розгортання його діяльності у повному обсязі.

Виникали нові й нові професійні клуби, секції, художні колективи. Частими гостями стали відомі педагоги, науковці, літератори. Почала роботу бібліотека з просторою читальною залою. З ранку до пізнього вечора Будинок був заповнений киянами всіх вікових категорій — від малечі, юнаків до посивілих ветеранів. Людей згуртовував потяг до спілкування, обміну думками, досвідом, пошуку нових шляхів розвитку освіти, ефективних методів і технологій виховання й навчання.

Почали давати про себе знати творчі об'єднання. Першою спалахнула зірка клубу «Співробітництво», організованого викладачем педінституту Вірою Миколаївною Зоц. Ідеї, дух педагогіки співробітництва вже бриніли в повітрі. В клубі об'єдналися викладачі, вихователі, вчителі, студенти, школярі. На його цікаві, змістовні, дискусійні засідання щоразу збиралась численна аудиторія, і зрештою їх довелось перенести до конференц-залу.

Трохи згодом привернув до себе увагу громадськості творчий клуб «Педагогічні роздуми». Його очолив директор науково-дослідного Інституту педагогіки Микола Дмитрович Ярмаченко, перший президент ство-

реної згодом Академії педагогічних наук України.

На засіданнях клубу відбувались зустрічі з педагогами-новаторами. Ці зустрічі викликали серед освітян такий інтерес, що затьмарювали виступи естрадних зірок. Вщерть заповнений конференц-зал не міг вмістити всіх бажаючих. Ще б пак: за трибуною в залі з'являлись такі провісники нової, не авторитарної педагогіки, як Ю.П. Азаров, Ш.О. Амонашвілі, І.А. Зязюн, Є.М. Ільїн, С.М. Лисенкова. Директор прославленої школи села Сахнівка на Черкащині О.А. Захаренко приїхав на засідання клубу з усім учительським колективом. Те, що вони розповіли про свою школу, здавалось казкою, в яку важко було б повірити, якби ця казкова школа не існувала, не діяла насправді. А що сказати про неодноразові виступи академіка М.М. Амосова?! Його мудрі роздуми про виховання й навчання слухали всі, затамувавши подих. Те ж стосується виступу його московського колеги, знаменитого дитячого хірурга С.М. Долецького, автора книг з виховання, ведучого популярної телепередачі для школярів «Спортклуб». Зустрічі з керівниками редакції однієї з найпопулярніших на той час «Учительской газеты».

На кожному засіданні клубу йшлося про згубний вплив авторитаризму, уніфікованості, шаблону в освіті, поступово вимальовувалися контури нової, толерантної до дитини педагогіки.

Нагадаю, що все це організувати було не так просто. І досі в пам'яті настороженість, нервозність владних структур, Міністерства освіти щодо виступу В.Ф. Шаталова. Він на той

час був саме в черговій «опалі», публічне спілкування в Україні Віктору Федоровичу фактично було заборонено, газети вже кілька років боялись про нього навіть згадувати, радіо й телебачення — теж. Зрозуміло, що даючи згоду на запрошення В.Ф. Шаталова до Києва, куратор Будинку вчителя від міськкому КПУ Б.М. Жебровський дуже ризикував.

Та наші переживання й побоювання відійшли на другий план після засідання клубу. Виступ на ньому В.Ф. Шаталова був блискучим.

...Не тільки конференц-зал, а й вестибуль, східці всіх поверхів були переповнені. А на вході вирував ще чималий натовп бажаючих потрапити на зустріч. Коли з невеликим запізненням прийшла завідувачка відділом міськкому КПУ Червякова, то довелось прикласти чимало зусиль, щоб протиснутись з нею до зали і найти вільне місце. Публіку вдалося вгамувати тільки після того, як організували радіотрансляцію зустрічі у всі приміщення Будинку вчителя і на вулицю.

Треба віддати належне Київському телебаченню. Воно незабаром почало транслювати згадані зустрічі на всю Україну, випередивши таким чином славнозвісні виступи новаторів в телестудії Останкіно.

Робота, про яку розповідаю, нам самим, працівникам Будинку, була б не під силу. Виручала «педагогіка співробітництва» з Я.А. Береговим, Б.М. Жебровським. Перший домовлявся з кожним новатором про його виступ, другий — погоджував, забезпечував проходження даної кандидатури у відповідних органах. А за нами — запрошення, організація.

Робота Будинку вчителя, спрямо-

вана на поширення ідей нової, не авторитарної педагогіки, сприяла згуртуванню освітян. Само собою постало питання про їхнє організаційно-творче об'єднання, — про створення спілки вчителів. Невдовзі почались засідання Оргкомітету з підготовки її установчого з'їзду.

А в квітні 1990 р. в будинку вчителя відбувся установчий з'їзд, на якому була створена Творча Спілка вчителів України. Тут вона проводить свої головні акції, зокрема, Другий з'їзд в жовтні 1993 р., а тепер готує Третій.

Нагадаю, що саме в Будинку вчителя народилась і провела свої Перший і Другий з'їзди (квітень і серпень 1917 р.) провісниця ТСУ — Всеукраїнська Спілка вчителів.

В цьому навчальному році в Будинку вчителя працюють 27 професійних клубів. Особливою популярністю користуються такі з них, як «Довкілля», «Педагогічна майстерня», «Материнська школа», «Особистість», «Афіна», «Школа писанкарства» та інші. Їх наукові консультанти — провідні вчені міста. Наприклад, клубом «Педагогічна майстерня» (актуальні проблеми навчання, виховання молодших школярів) керує академік Олександра Савченко, в роботі клубу «Майстер» бере участь доктор педагогічних наук, професор Валерій Паламарчук. Серед учених, які допомагають нашому педагогічному відділу, доктор педагогічних наук, професор Ольга Сухомлинська, доктор педагогічних наук Галина Лактіонова, кандидат педагогічних наук Олександра Волкова та інші.

Будинок учителя пропонує багато заходів і для студентів, майбутніх

педагогів. Організовано лекторії: «Гуманітарна колегія», «Співуча родина», «Обрії Оріани», «Пульсар», «Джерела Української педагогіки». Назавжди вкарбовуються в пам'ять молодих учителів зустрічі з відомими, неординарними людьми, такими як пристрасна патріотка Ліна Костенко, лікарка і співачка Ольга Богомолець, літературознавець, правозахисник Євген Сверстюк, доктор мистецтвознавства, професор Дмитро Степовий, письменник-дослідник Микола Кагарлицький та багато інших ентузіастів. Ми маємо школи писанкарства, материнства, де працюють подвижники, щедро передаючи свій досвід молоді, не одержуючи за свою працю жодної копійки.

Колектив Будинку вчителя розробив план практичної реалізації Положень нової редакції Київської міської програми «Шляхи реформування освіти міста Києва» за напрямками: «Джерела педагогічної майстерності», «Нам час для Вітчизни жити», «Із життєдайних джерел культури», «Увійди у світ прекрасного».

Кожен фахівець може знайти у нас потрібне і корисне для себе заняття. Уперше цього року почнуть працювати «Школа соціальної педагогіки» та клуб волонтерів, що опікуватимуться дітьми і підлітками, які перебувають у скрутному матеріальному і духовному становищі. Завжди людно у дискусійному клубі «Гуманітарна колегія», де з молоддю зустрічаються член-кореспондент НАН України Микола Попович, академік, письменник Іван Дзюба, політолог Юрій Бадзьо, народний депутат Лесь Танюк. Те ж можна сказати про такі заходи, як зустрічі з заслуженими вчителями України або з ведучою

радіопрограм «Педагогічні роздуми», презентації книг видатних українських педагогів (Гр. Вашенка «Виховний ідеал» та вибраних творів Софії Русової), семінари та науково-практичні конференції, з'їзди Української світової Спільки професійних учителів, Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Гр. Вашенка, Міжнародного освітнього Фонду ім. Ярослава Мудрого, ювілейні заходи з нагоди річниці Інституту педагогіки АПН України і т. ін.

Викликають зацікавлення серед учителів презентації нових освітянських журналів, зокрема й «Педагогіки толерантності», що відбулася позаминуло року. Дістали їхнє схвалення концепція, ідеологія цього видання. «В демократичному суспільстві педагогіка має бути толерантною щодо дитини!» — це кредо журналу сьогодні втілюється в практику багатьох і багатьох учителів.

В Будинку вчителя проводяться розширені засідання Колегії Управління столичної освіти та щорічні звіти районних методичних об'єднань міста, на яких вирішуються принципові питання поліпшення навчально-виховного процесу, оновлення змісту і методів освіти.

А наприкінці весни минулого року у нас відбулась конференція, яка створила Міжнародний педагогічний клуб європейських столиць, до складу якого увійшли керівники освіти Києва, Афін, Варшави, Москви, Баку, Вільнюса, Кишинєва, Лондона, Мінська, Парижу, Риги, Софії, Тбілісі, Мюнхена, Хайфу. Першим Президентом Клубу обрано Б.М. Жебровського.

Плануємо свою роботу у тісній співдружності з фахівцями. І вони

завжди йдуть нам назустріч. Ініціативно ставиться до потреб освітян академік Ярослав Яцків і ще багато вчених — наших друзів я вже називала вище. Є у нас друзі і в діаспорі, серед яких — Яр Славутич, Тарас Гунчак, Степан Олійник. Ми ініціювали багато заходів, пов'язаних з темою діаспори. Останній з них — ювілей Українського Вільного університету в Мюнхені. Довелося підняти чималий пласт архівних матеріалів, запросити науковців, щоб підготуватися як слід до цього вечора.

Вчені, політики, відомі майстри мистецтва і художнього слова не просто гості, а дієвий творчий актив Будинку вчителя, організатори і виконавці масових заходів, доповідачі і ведучі численних тематичних вечорів, «Круглих столів», конференцій, таких як — вечори, присвячені 325-річчю гетьмана, творця першої Конституції Пилипа Орлика, громадському діячеві, члену Української Гельсінської групи генералу Петрові Григоренку, видатним духовним і гро-

мадським діячам — А. Шептицькому, Й. Сліпому, М. Скрипнику, вечір «Свято Покрови — Свято Української зброї» тощо. Ці заходи користувались увагою киян та гостей столиці, під час їх проведення у залі яблуку ніде було впасти.

Те ж можна сказати про тематичні вечори, присвячені діячам Центральної ради, зокрема, М. Грушевському й С. Петлюрі. Увагу громадськості прикували також перший з'їзд Спілки офіцерів, перші збори Руху, перша Конференція Конгресу Українських націоналістів.

А скільки освітян, літніх і молодих згуртовують та наснажують духовно й фізично художньо-мистецькі студії, що не занепали за умов скрути, не зшулились, а розгортають свою діяльність! Їх понад десяток. Це студії: художнього слова, вокально-оперна, народна хорова капела учителів «Світоч», чоловічий народний хор «Чумаки» та хорова капела ветеранів педагогічної праці, ансамбль народної пісні «Чумацькі діти», вокально-

хореографічний ансамбль «Ластівки», школа виховання прекрасного «Естет», Академічний молодіжний театр танцю «Кияночка», театр бального танцю «Каскад», ансамбль естрадно-го танцю для дітей та юнацтва «Арабески», курси іноземних мов.

Будинок учителя постійно знайомить своїх відвідувачів з літературно-мистецьким життям країни. З успіхом відбулися творчі вечори-звіти поетеси Ганни Чубач, авторки багатьох пісень, чудового букваря й іменальника, народної артистки Діани Петриненко та ін.

Всім присутнім запам'ятовуються вечори-презентації книжки про народну художницю Катерину Білокур, пам'яті великого нашого співака Івана Козловського, з нагоди 60-річчя поета і полум'яного публіциста, лауреата Шевченківської премії Володимира Забаштанського та вчителя музики, поета й публіциста Володимира Канчука з Кам'янець-Подільська.

В минулому навчальному році Будинок вчителя провів 887 творчих заходів, які відвідали 131460 осіб.

Розповідаючи про зроблене, не може не згадати ті прикраси, які довелося пережити у зв'язку з переходом до ринку. Те, що з такими труднощами нам вдалось досягти, опинилось під загрозою.

Не стало коштів навіть на косметичний ремонт приміщень. Потекла покрівля, псувався фасад. Нічим було оплачувати комунальні послуги (з цієї причини в Музеї й сьогодні відключено телефони, а в бібліотеці ще до недавня не було світла). Не виплачувалась навіть та мізерна зарплата, яку раніше хоч регулярно отримували. Залишити улюблену справу, шукати кращої долі?

Довелось здавати в оренду частину приміщень. З цього приводу вислухала чимало нарікань: мовляв, директор торгує Будинком вчителя. Обраливо було чути такі нарікання. Тим більше, що, як виявилось, за ними приховувалось банальне прагнення захопити наш палац, відібрати його у вчителів. Лицемірство в педагогічному середовищі. Що може бути більш низьким і огидним?

На захист Будинку вчителя рішуче виступили Головне управління освіти, міська адміністрація, Творча Спілка вчителів, громадськість.

Українська вчительська хата сьогодні гуде як вулик. Тут вирує життя. І від цього радіє душа.

Будинок вчителя разом з Педагогічним музеєм, Національною освітянською бібліотекою становлять потужний культурний, науково-дослідний, впроваджувальний комплекс держави, аналогів якому немає в світі. Саме такий комплекс відповідає сьогодні запитам і потребам школи, педагогічної практики.

Будинок вчителя завжди був гордістю Києва, уособленням найкращих його надбань. Коли сюди приїхав імператор Микола II, йому подарували макет цього приміщення, вилитий із чистого срібла.

Хочеться, щоб такий вчинок революційних киян став прикладом і для нас, щоб ми так, як і вони, шанобливо і трепетно ставились до освітянського Храму – символу освіченості і культури столиці нової, незалежної України.

Л.Ф. МЕЛЬНИК,

директор Київського міського

Будинку вчителя,

Заслужений працівник культури